

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת כי תבוא יד אלול תשע"ז,
גיטין דף סח:

גליון נושא:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

שימוש ברפואות חז"ל

איסור השתמשות ברפואות הגמ'

כידוע יש בגמ' (בתחילת פרק 'מי שאחזו' גיטין דף סח: - ע: וכן בשבת דף קט: ואילך, גם בפרק הניזקין מוזכר סגולה של תרנגול ותרנגולת ועץ לחופה) סוגיה של כמה דפים, עם מגוון סוגי רפואות, לחשים וסגולות, לסילוק הרבה מיני חלאים ופגעים רעים.

מסוכן: וייסדו התוס' (מועד קטן דף דף יא: ד"ה כוורא) שהרפואות שבש"ס אינן טובות בזמן הזה, ויש מאכלים שהוזכרו בגמ' שמועילים, וכיום הם מסוכנים.

אסור: יותר מזה כותב המהרי"ל (ליקוטים בסוף הספר אות מג), שאסור לנסות את רפואות הגמ', שמא הלוחש לא ידקדק כראוי בלשונו, ולא יעלה הלחש כראוי, ויבוא ללגלג על דברי חכמים, שיתלה את חוסר ההצלחה בלחש, ולא בלוחש.

חרם: עקב חששות אלו, שבני אדם לא ידעו שהשתנו הטבעים, וגם יש שינויים במקומות ובזמנים, וכן ירידת הדורות, כותב הים של שלמה (חולין פ"ח סימן יב), שיש חרם הקדמונים, לא להשתמש ברפואות שהוזכרו בגמ', שלא להוציא לעז על חכמים הראשונים, ובודאי שבדורות המאוחרים יותר, חלילה מלהשתמש בסגולות אלו 'ואם הראשונים כענקים אנו כיתושין'.

ייעוץ: מאידך לדעת רב שרירא גאון (שו"ת הגאונים הובא באוצר הגאונים גיטין סח:) האמוראים העתיקו את הרפואות המקובלות בדורם, ובזמננו אין להסתמך עליהם, בלי ייעוץ מוקדם של רופא מומחה, שמא כיום אין מועילים ומזיקים, אבל אם הם עדיין ידועים כמועילים, אפשר להתרפאות בהם.

אי אפשר: לדעת החוות יאיר (סימן רלד), אי אפשר להשתמש ברפואות שהוזכרו בגמ', כי אין אנו יודעים לאיזה סממנים התכוונו, וגם שצריך לערבבם עם מינים נוספים, שאיננו יודעים מה הם, גם לא ברור מהי הכמות הנצרכת, ואיך משתמשים בהם, וגם השתנו הטבעים.

דינא דגמרא: ועיין בספר שלמי כהן (גיטין סח:) שהביא מה שהעירו ממה שכתב בשו"ע (או"ח ד' כ) הרוחץ פניו ולא נגבם יפה, פניו מתבקעות או עולה בהם שחין, ורפואתו לרוחץ הרבה במי סילקא. הרי לנו שכן פסק דינא דגמ' (שבת דף קלג).

עקרבים מיובשים: מעניין לציין, למה שכתב בספר נחלי בא גד (חלק א' עמוד 311) כמה רפואות של הגמ' שניסו אותם הרופאים בזמננו וזה עזר, ומעשה שהיה שהצילו אדם מעיוורון על ידי רפואה המיוצרת מעקרבים מיובשים, כמבואר בגמ' (גיטין דף סט:).

1. עצם תקועה בגרון...

בדוק ומנוסה: המהרי"ל מגביל את האיסור, ודבריו מצוטטים להלכה בהגהות רבי עקיבא איגר (יו"ד סימן שלו סעיף א'), שיש רק לחש אחד שמוזכר בחז"ל, שמותר להשתמש בו היום, משום שהוא בדוק ומנוסה, ואין חשש שאנשים יבואו על ידו, לזלזל בדברי חז"ל, והוא הלחש המוזכר בגמ' (שבת דף סז). ברשימת הלחשים, שאין בהם משום 'דרכי האמורי' - אדם שנתקעה לו עצם בגרונו, מביא עצם מאותו המין, ומניחה על ראשו, ויאמר כך: "חד חד נחית בלע, בלע נחית חד חד". ואם נתקע בגרונו עצם של דג, יאמר בלשון זו: "ננעצתא כמחט, ננעלתא כתריס, שייא שייא".

פנינים

חכמי התורה בקיאים גם ברפואה!

הרמב"ם (פירוש המשניות פסחים פרק ד' משנה ט') כותב שמה שחזקיהו גנז את ספר הרפואות, כי הוא נכתב על פי מדע של גויים, והיה מותר רק ללמוד בו, ולא להתרפא על פיו, או שהיה בו מידע על סמי רפואה, והשתמשו בו לרעה. אבל לא בגלל שלא בטחו בה', כי האוכל בגלל רעב, ודאי שאין זה חוסר ביטחון.

הרמב"ן (ויקרא כו יא) סובר, שכשמאמינים בה', לא צריכים רופא, אבל כשמחפשים רפואות, מונהגים על ידי הטבע. ולרופא יש רשות לרפא, את מי שבא אליו.

המהרש"א (גיטין דף סח: ד"ה לדמא דרישא) אומר, שמותר לרופא לדעת רפואה לכל המחלות, אך לא ראוי לגלות אותם לכולם, כי יש אנשים שלא יבטחו בה', אלא ברפואתם. ורואים מהגמ', שחז"ל ידעו את כל חכמת הרפואה, כי לכל חולי, תמצא בו רפואה שלמה ואמתית, למבינים לשונם. ומתוך כך תראה שאין התלמוד חסר מכל החכמות, ואל יאמר המלעיג על חכמי התלמוד, שהיו חסרים מחכמת הרפואה.

מהמהרש"א משמע, שמותר להשתמש ברפואות, אבל חזקיהו גנז את הספר, שריבוי הרפואות, עלול להרחיק את האדם מהקב"ה שלא יבטחו בד' אלא ברפואתם.

ידוע המעשה עם **החזון איש זצ"ל**, ששרטט לרופא, באיזה אופן לבצע את ה'ניתוח ראש' של החולה, והרופא נדהם ושאל 'היכן החזון איש למד רפואה?!' לאחרונה הופיע ספר חדש מדהים, על קורות חיי החזון איש, מאת **הג"ר שרגא פינא שטיינברג זצ"ל** בו מסופר עשרות סיפורים מדהימים 'מכלי ראשון' על בקיאותו של החזון איש בעניני רפואה, והמציאות המופלאה שהחזון איש הבין ברפואה יותר מפרופסורים גדולים.

מספר הגר"י זילברשטיין שליט"א (עלינו לשבח דברים עמוד תקצד) ששמע בעצמו עדויות מרופאים בכירים על כך שגדולי ישראל יש להם הבנה ושליטה מליאה בכל עניני הרפואה, ואינם מפסיקים להתפעל מכך! בכינוס רפואי גדול קם והעיד רופא חשוב בפני כל הסגל הרפואי, שהוא מכיר כמה מחכמי התורה, שידעויותיהם בעניני רפואה מאפילות על כל מה שהרופאים יודעים, והביא לכך מספר מעשים שהיו.

מוסיף רבי יצחק ומעיד, כמה פעמים ראיתי בעצמי אצל מורי חמי **הגר"ש אלישיב זצ"ל** שהפתיע את מומחי הרפואה בגאונותו וידיעתו, לפעמים הכריע בניגוד לדעתם, והתברר בסוף שהוא צדק!

יסוד הדברים מפורש בחת"ס (ויקרא כ' כ"ה) מכח סוד ד' ליראיו בקיאים חכמי התורה בכל הטבעיים שבעולם יותר מן הרופאים, כמפורש בגמ' (בכורות ח:): שרבי יהושע בן חנניא ידע יותר מ'סבא דבי אתונא' את זמן עיבורו של הנחש, למרות שהם ביררו את הנושא מכל היבטיו, ואף עשו את כל המחקרים.

מספר הגר"ח קניבסקי שליט"א, כשלמדתי בישיבה דילגו על דפים אלו שבתחילת פרק 'מי שאחזו', כאשר אבי (הסטייפלער) זצ"ל שמע על כך, למד עמי בחברותא את כל דברי הגמרא הללו.

מוסיף על כך גיסו **הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א**, הנה יש הלכה למעשה שנוגעת בזמננו, שהרי התיר **הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל**, לתת 'משכך כאבים' ל'חולה סופני', אפילו שהתרופה מקצרת את חייו, והוכיח זאת **הגר"ח קניבסקי שליט"א**, מהגמ' ב'מי שאחזו' (גיטין סט:), שכתוב שהחולה ב'ברסס', יאכל מרקחת שמכילה צואת כלב לבן, אף שמבואר שם שעדיף להימנע מתרופה זו המפרקת את האברים, אף שזה כסכנת נפשות, מכאן שמותר לחולה הסובל מיסורים לקחת תרופה להרגעה המקצרת את חייו. ומוכח שגם סוגיא זו 'תורה היא ולימוד היא צריכה' (חשוקי חמד גיטין דף סט:).

כתוב בהקדמה לספר **פאת השולחן** (הובא בספר זכרון אליהו עמוד סח) **שהגר"א מוילנא** רצה ללמוד את חכמת הסמים, ואביו הצדיק גזר עליו שלא ילמדה, שלא יתבטל מתורתו לרפא אנשים. ❖

(רד רד, רש"י. כלומר שאומרים לחפץ הנתקע לרדת ולהבלע). ואף בשבת מותר לומר כן. ויש שמשתמשים בלחשים אלו, גם לכל דבר שנבלע, על ידי ששמים על הראש חפץ זהה. בספר **טהרת הים** מביא מספר נווה שלום, שלחש זה יש לאומרו ג' פעמים.

מוסיף רבי עקיבא איגר בשם **ספר שושני לקט שכתב במפעלות** (סימן של"ח) שיש גירסה נוספת בנוסח הלחש, ואופן עשייתו. וז"ל מי שנכנס עצם בצוארו או דבר אחר יקח כלי עם מים קרים מן

באר, ותשים רגלך השמאלית בתוך המים ואיש אחר ילחוש באזנך חד חד נחית בלע בלע נחית בלע נחית חד חד וצריך להניח מאותו מין על קדקדו ויאמר לחש הנזכר ג"פ ואחרי הלחש הנזכר יאמר (יזר יזר בלע בלע יזר יזר). עכ"ל.

והוסיף בספר **שערי הלכה ומנהג** (חלק ג' סימן קלא) שמשנים קדמוניות היו משתמשים עם הלחש הזה, ואפילו תינוקות של בית רבן ידעו אותו, ונהגו להניח מתחילה קערה על הראש (עיין בספר **ועלהו לא יבול** חלק ב' עמוד קלה).

2. בקיאות חז"ל בדברי מדע וטבע

כתב רב שרירא גאון (דבריו מובאים באוצר הגאונים, חלק התשובות, גיטין דף סח: סימן שע"ו), ביחס לרפואות שונות המוזכרות בתלמוד; צריכים אנו לומר לכם, שחז"ל לא היו רופאים, אלא אמרו מה שהיה בזמנם, לכן לא לסמוך על רפואות אלה, ולא לעשות מהם דבר, אלא לאחר שיבדקו רופאים בקיאים, שהדבר הזה לא מביא לידי צער או סכנה. וכך קיבלנו מאבותינו וסבינו, שלא נשתמש ברפואות אלה, אלא מה שקיבל אישור, כגון קמיעות ולחשים שידועים לעוסקים בהם, שאין בהם סכנה.

דברים דומים כותב רבי אברהם בן הרמב"ם, ב"מאמר על דרשות חז"ל" (מודפס בתחילת הספר **עין יעקב**) שמעלת חכמי התלמוד גדולה, אבל דברים שאמרו ברפואה וטבע ותכונה, יתכן שאין חובה להאמין בזה, כמו שמאמינים בדברי תורתם, שהיא בידם לגמרי. וכמו שמצינו בגמ' (פסחים דף צד) שרבי הקדוש הודה לחכמי הגויים, שצדקו בויכוח שהיה להם באסטרונומיה, עם חכמי ישראל. ולכאורה דבריהם אינם כדעת המהרש"א.

בעיקר החקירה, מהו מקור חכמת הרפואה שמוזכר בגמ', דנו בו רבות ברמח"ל (מאמר האגדות הודפס בסוף ספר מסילת ישרים המאמרים), ובמהר"ל. ועיין בשפתי חיים (מועדים א' חנוכה מילואים) מה שכתב בזה.

אמנם, בספר **שמירת הגוף והנפש**, (חלק המבוא עמוד 50 ואילך), הביא פוסקים ומפרשים רבים, שהטעם לכך שאין להשתמש ברפואות של חז"ל, הוא רק משום ש"נשתנו הטבעים" (כלומר הטבע השתנה מאז ימי חז"ל), ואינם סוברים כרב שרירא גאון ורבי אברהם בן הרמב"ם.

ומוסיף (בעמוד 54 שם) שבספר **נשמת אברהם** (פרק י"ד סעיף ד'), מביא דברי רב שרירא גאון ורבי אברהם בן הרמב"ם הנ"ל, וכתב שזה עוד טעם, מדוע אין להשתמש ברפואות המובאות בתלמוד. והעיר לו **הגרש"ז אויערבאך** שליט"א (במכתב בריש הספר) שהעיקר הוא כהטעמים האחרים, מכיון שרבים כתבו הטעם של שינוי הטבע, ולא הזכירו כלל מפני שיפור וידע בדרכי הרפואה בזמנינו, ובפרט שבענייני שבת יש שמתירים מלאכת שבת, אף שלדעת הרופאים אין שום סכנה.

3. הכרעת הגר' ח

שאלו את הגר"ח קנייבסקי שליט"א: כתוב שמותר לעשות רק את הסגולה של הוצאת עצם מהגרין (שבת דף סז. לומר: "חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד"), שהוא בדוק ומנוסה, למרות שזה סגולה, ומשמע שסגולה אחרת אין לעשות?

והשיב: גם בסגולה יש חילוק, הרי עניין של מלוגמא במוצ"ש זהו משום שעל ידי זה מכבד את השבת, ובזה הוי סגולה שלכן ירפא, אם כן יש לזה מהלך טבעי ומובן, וזה מותר גם בזמננו.

והוסיף הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א שכל דבר שיש לו הסבר טבעי, אינו בכלל חרם הקדמונים שלא להשתמש עם רפואות הגמ'. לפי זה אמר רבי יצחק לרופא, תחפש 'הסבר מדעי' לרפואות הגמ', ואז יהיה מותר לך להשתמש בהם.

4. סגולות נוספות

שאלו את **הבן איש חי** (בספרו שו"ת תורה לשמה סימן תכד), האם מותר להשתמש בסגולה הידועה למציאת חן בעיני האויבים, על ידי אמירת שמו של המלאך אוריאל, שבע פעמים בנשימה אחת. והשיב, כל שם של מלאך שנקראו בשמו בני אדם, מותר להזכירו, ומכיון שכבר **בתנ"ך** (דברי

הימים א'
פרק ו פסוק
ט, ופרק טו
פסוק ה, דברי
הימים ב' פרק
יג פסוק ב'
נמצאו בני
אדם בשם
אוריאל, אין
כל מניעה
משימוש
בסגולה זו.

בגיליון
מאורות הדף
היומי (בבא
מציעא קד)
מציינים, כי
בביתו של
אחד מצדיקי
ירושלים
שרבים פונים
אליו בעניני
עין הרע,
תלוי במסגרת

י"א פסוקים התחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן, ואיתא משם רבי יהודה חסיד שהם טובים מפני עין הרע, וכל אשה מעוברת כשהיא אומרת אותן תהיה בטוחה שלא ישלוט בהם עין הרע על בניה

נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל-הכהן: נחנו געבר חלוצים לפני יהוה ארץ
בנען ואתנו אחות נחלתנו מעבר לירדן: נביא מקרפך מאחיד במני יקים לך יהוה
אלהיך אליו תשמעו: נהר פלגיו ישמחו עיר-אלהים קדש משפני עליון: נגד
אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה-צען: נחית בצאן עמך ביד-משה ואהרן:
נפתי משכבי מור אהלים וקנמון: נר יהוה נשמת אדם חפש כל-חדרי-בטן: נפת
תפנה שפתותיך פלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח לבנון: נדו
מתוך בבל ומארץ פשדים צאו והיו כעתודים לפני-צאן: נשקי קשת מימינים
ומשמאלים באבנים ובחצים בקשת מאחי שאול מבנימן:

אוצר החכמה

טוב לומר אחר פסוקים אלו זו התפלה, ואיתא כי תפלה זו תקנה רבי עקיבא והובא בשו"ת הרשב"א

יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתמלא רחמים, ותצילנו לנו ולכל
בני בתינו ולכל ישראל מעצת יצר הרע ומכל מיני בישות, ותברית הוצר הרע
והשטן ממנו, וכשם שפרשת כנפיך על אבותינו במדבר, והצלתם מעינא בישא
דבלעם הרשע, כן תפרוש כנפיך עלינו ברחמיך הרבים, ונהיה מכוסים במכסה
והנהגה בשמותיך הקדושים, אמן נצח סלה ועד:

עמוד מס 210 שלחן שבת <מהדורה חדשה>: הכהן, שלמה יהודה בן שבת (1) {10} הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בולטת וגדולה 'תפילה נגד עין הרע' המורכבת מאחד עשר פסוקים המתחילים באות נון, תפילה זו נמצא בסידורים (סידור תפילת כל פה עמוד 296) ורבים נהגו לאומרו. וכן שמעתי בשם הג"ר רפאל בנימין לוינ זצ"ל, בן הג"ר אריה לוינ זצ"ל, שהורה למעשה לומר לחש זה, לסגולה נגד עין הרע. והוסיף, שכדאי לאישה מעוברת לומר זאת כל יום (מ.ו.).

צהבת: רפואה בדוקה לחולה צהבת, מניחים יונה חיה על טבורו, השואבת את הצהבת, היונה מתה מיד והחולה מתרפא, ולפי חוזק המחלה צריך לקחת לכך מספר יונים, ולנהוג בהם כך, ולכאורה מותר להשתמש ברפואה זו, ואין לחוש משום איסור צער בעלי חיים, כיון שהוא לצורך רפואת האדם, וזה רפואה טבעית לחלוטין, שכן אפשר לראות שהכבד של היונה מלא בצהבת. לתינוק קודם הברית, מניחים דג (או שנים) קרפיון חי בחדר, שישאב את הצהבת, הדג מת והילד מבריא מהצהבת.

בקול: כתוב בתהלים (נח ה) כמו פתן חרש יאטם אָזְנוֹ: ופירש רש"י הנחש כשהוא מזקין נעשה חרש באזנו אחת, ואוטם השנית בעפר, שלא ישמע את הלחש, כשחבר משביעו שלא יזיק. מדברי רש"י, מוכיח בספר יקרה מפנינים (עמוד פה) שלחש להצלה מנחש ושאר חיות, צריך לאומרו בקול. יש שכאשר כלב רודף אחריהם, אומרים את הפסוק (שמות יא ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ קלב לשנו: ושמעתי שמקורו מרבינו בחיי. ידוע ומפורסם הסגולה למציאת אבידה, לומר 'אמר ר' בנימין הכל בחזקת סומין וכו'.

מנהג ישראל תורה

5. מנהגים שלא נודע מקורם...

יש הרבה מנהגים שלא נודע מקורם, ויש אומרים שמנהגים אלו אין חובה להקפיד עליהם, אולם לא כדאי לעבור על זה לעיני המקפידים על כך, משום כיבוד הורים, או בבחינת הפסוק (משלי א ח)

וְאֵל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. ועיין בהמשך מה שהובא דברי המנחת יצחק. ויש לדון האם יש בכל אלו חשש של 'דרכי האמורי', ומשום לא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוִנוּ (ויקרא יט כו). ועיין בשו"ת הרשב"א (חלק א' סימן תיג) שהאריך באיזה סגולות מותר להשתמש ובאיזה אסור, והוסיף שאין לזלזל בסגולות המקובלות אלא צריך לברר כל דבר האם ראוי הוא.

א. לא לעבור מעל תינוק, מחשש שהאדם לא יגבה יותר ממה שהוא וישאר נמוך, ואם עבר יחזור. ועיין בספר **אשיחה** (עמוד ת') בתשובת הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאין לזה מקור, כי אם מנהג ישראל. יש מציינים לגמ' (יבמות קה:) אמר ליה אבדן: מי הוא זה שמפסע על ראשי עם קדוש, וכן ר' יוחנן אמר, שמימיו לא פסע על ראשי עם קודש, וזכה לאריכות ימים. (אכן שם אינו פוסע מעל האנשים, אלא כאשר כולם יושבים והוא עומד, נראה כאילו שהוא מעליהם).

ב. אין לפתוח מטריה מתחת גג, מחשש שיהיה לאדם 7 חופות, ויש אומרים שירד לו גשם בחופה.

ג. לא לשבת בשולחן בפינה, ולא לשבור מראה, מחשש שלא יתחתן 7 שנים.

ד. לא להראות לתינוק את עצמו במראה, עד שיהיו לו שיניים.

ה. כשהתינוק מגיע לראשונה לבית הסבתא, נותנים לו סוכר וביצים, וסגולתו שהתינוק לא יזיק.

ו. אם התינוק לא מתחיל ללכת בזמן, חותכים בסכין - כאילו - באויר בין רגליו, סגולה שילך טוב. (יש חותכים פעמים, ויש לזה שם מיוחד). העירו שמבואר בגמ' בחולין שתלמידי חכמים שמראים שחיטה על עצמם מסתכנים, ויש ליישב שחיתוך בצואר הוא סכנה, אבל חיתוך בין הרגלים אין בו סכנה ולא שייך בזה מרעי נפשיהו.

סגולה נוספת לילד שלא מתחיל ללכת, מוליכים אותו שבע סיבובים (הפוך מכיוון השעון) מסביב לשולחן השבת קודם קידוש ליל שבת, ותכף יתחיל ללכת.

ז. שלא תזרוק אשה את הזבל לפח האשפה, במוצאי שבת (משום מעשה שהיה בדיבוק שנכנס באשה במוצ"ש בזריקת הזבל). ויש נוהגים שאשה אינה זורקת את הזבל כל לילה, ויש נוהגים כן גם בכל הקטנים.

ח. לא להעביר תינוק מעל שולחן, שמא לא יגדל.

ט. לא לתלות ליבוש בחוץ, בלילה אחרי השקיעה, את הבגדים של תינוק, עד חודש.

י. לא לאכול את הקצה של הלחם. וכתב בספר דולה ומשקה (עמוד שסב) בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאמר, שאין מקור לשמועה זו, שאמרו שהוא גורם לשכחה, ולאו מילתא פסיקתא היא.

אמנם בשו"ת מנחת יצחק (חלק ט סימן ח) כתב אודות שאלה זו, שאינו יודע מקור לזה, 'אבל גם אני נוהג כן מעולם, מהטעם דאיתא בירושלמי, שצריכים למיחש למה שהבריות חוששים'. ובתשובת הרשב"א (חלק א סימן ט) כתב, שכל דבר שיש קבלה ביד זקנים וזקנות, לא נסתר קבלתם, רק אחר הקיום, שאינו באפשר חלילה. ואם כן יש לומר שהוא הדין בנוגע לחשש שכחה. וכיוצא בזה כתב בשו"ת באר משה.

ובספר טעמי המנהגים (עמוד עז בהערה), הביא שנוהגים, שחותכים מעט מהקצוות של הלחם, כדי לבטל כח החיצוניים הנאחזים שם, ורמז לזה, כל ערל לא יאכל בו. ובשו"ת משנה הלכות (חלק יא סימן קמח) ביאר, שאולי הטעם כי הרי צריך לשייר ממאכלו, שאם יבוא עני יתן לו. ואם לא שייר כלום, הרי שכח מהעני ומדה כנגד מדה, הוא קשה לשכחה, על ששכח מהעני.

עוד ביאור שמעתי בזה, כדי שבשעת ברכת המזון, יהיה בפניו קצת לחם, כמו שכתוב בהלכה שיחול הברכה על משהו (א.פ.).

יא. לא לשכב עם הרגלים לכיוון הדלת, שכן מת מוציאים אותו מן הבית כשרגליו קדימה. על מנהג זה כתב הגר"א מן שליט"א בספרו 'דרך שיחה' בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שיש לחוש למנהג זה. יש אומרים שאם המיטה יותר גדולה מהדלת אין בזה בעיה. יש מציעים פתרון לעשות מחיצה בין הדלת למיטה, בכדי שלא יהא ממש מול הדלת. יש טוענים שמנהג זה מקורו אצל הגויים בחו"ל שמאוד מקפידים על כך.

ושמעתי מהג"ר חיים אהרן בלייער שליט"א, שמעשים בכל יום, שאנשים שואלים האם מותר לקבוע את מיטות חדר השינה, באופן שרגלי המיטה פונה לכיוון הדלת. והתשובה על זה, שצריך לדעת את האמת, שדקדוק בהלכה שיהיה הרחקה כדין בין המטות כשצריך, ויהיו מוטלים מצפון לדרום, חמור לאין ערוך, ממנהג שאין לו מקור מפורש בפוסקים. ומכל מקום, אם אפשר טוב לחוש למנהג זה, ולכל הפחות, שלא תהיה המיטה ממש מול הדלת.

יב. לנשוק את הפיטם סגולה ללידה קלה.

יג. לקפל את הטלית במוצ"ש דוקא, ואם לא קיפלו במוצ"ש אזי צריך לנערו קודם הקיפול לסלק את החיצונים שנתפסו בטלית.

יד. אם אמרו דבר לא טוב, ואחד מתעטש, יחזיק את אוזנו השמאלית.

טו. לא לצאת מהחלון, ואם יצא יחזור. ועיין בזה בצוואת רבי יהודה החסיד.

פקפוק: יש מערערים על כל זה, שכאשר הסבתות רצו שהילדים ימנעו ממעשים מסוימים המציאו עליהם איסורים, ובאמת הם עצמם לא נתכוונו שאסור. א. לא לעבור מעל תינוק, כדי שלא ידרכו עליו בטעות. ב. לא לפתוח מטריה תחת הגג, שמא יפצעו בברזלים של המטריה. ג. לא לשבת בפינת השולחן, שלא יפצע מהזווית. ד. לא להראות במראה, שלא ייבהל. ה. סוכר וביצים, זה היה הממתקים של הסבתות בשנים קדמוניות. ו. חותכים בסכין בין הרגלים, לזרז את הילד שילך. שבע סיבובים סביב השולחן להוליך את התינוק הרבה עד שיתרגל. ז. אשה לא תזרוק את הזבל בלילה, משום כל פְּבוּדָה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה (תהלים מה יד). ח. תינוק מעל השולחן, שלא ילכלך את האוכל, ושלא יכווה מהתבשיל הרוחת שמונח על השולחן. ט. בגדי תינוק בחוץ, משום חשש 'עינא בישא', או משום שבשקיעת החמה יש חילופי משמרות אצל היונים כידוע למדקדקים במצות 'שילוח הקן', וחששו שלא יתלכלך הבגדים.

סיכום הגיליון:

6. דינים העולים

אסור להשתמש ברפואות הגמ', כי אם אותם שידועים שמועילים, כגון הלחש להוציא את העצם התקועה בגרון.

המשתמש ברפואות הגמ' שאין ידוע שמועיל, עובר על חרם הקדמונים. כל רפואה המוזכרת בגמ' שיש לה הסבר טבעי אינו בכלל האיסור והחרם ומותר להשתמש בהם.

יש הרבה מנהגים שלא נודע מקורם, ויש אומרים על פי דברי הרשב"א שראוי להקפיד עליהם. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא:

פת שחרית – גיטין דף סט:

אפשרות להנצחה; לע"ב, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הוצאות העלון נודבו
להצלחת התורם שליט"א
ברוחניות ובגשמיות,
ובפרט לזיווג הגון
במהרה, עבור בתו תחי'
שהגיעה לפרקה.

לעילוי נשמת הרבנית
הצדקנית מרת אסתר
פינקל ע"ה אשת חבר
למזן ראש הישיבה
הגאון הגדול רבי בנימין
ביינוש זצ"ל
נלב"ע כט אב תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

